

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

İzmir Valiliği tarafından, İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrası hükmü kapsamında kesinleşen 12.09.2005 günlü, 05.866 sayılı kararının sözü edilen maddenin beşinci fıkrası uyarınca hukuka aykırı alındığından bahisle iptali istemiyle açılan davada, davanın reddi yolunda verilen İzmir 3. İdare Mahkemesi'nin 20.06.2007 günlü, E:2005/1180, K:2007/968 sayılı kararının davacı idare olan İzmir Valiliği tarafından temyiz edilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 52. maddesi uyarınca Mahkeme kararının yürütülmesinin durdurulmasının istenilmesi nedeniyle Mahkemece gönderilen temyiz dosyası incelenerek işin gereği görüldü:

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 'Anayasaya Aykırılığın Diğer Mahkemelerde İleri Sürülmesi' başlıklı 152 nci maddesinin birinci fıkrasında: 'Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.' hükmü yer almaktadır.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un İtiraz Yoluyla Mahkemelerden gönderilecek İşler Başlıklı 28. maddesinde: 'Bir davaya bakmakta olan mahkeme: (1) o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse, bu yoldaki gerekçeli kararı; veya, (2) Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklayan kararı; dosya muhtevasını mahkemece bu konu ile ilgili görülen belgelerin tasdikli örnekleri ile birlikte Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderir.' kuralı yer almıştır.

Dosyanın incelenmesinden, Buca Belediye Meclisi'nin 07.03.2005 günlü, 2005/51 sayılı kararı ile kabul edilen 129, 130, 135, 136 ve 137 sayılı adaları kapsayan 'Etkilenme Geçiş Alanında' mevcut imar planı ile getirilen yol genişletme kararının iptal edilerek mevcut yol genişliklerinin korunması yolundaki 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğinin kabul edilerek 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesi uyarınca İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na iletildiği, bu kararın anılan maddenin son fıkrası uyarınca İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi'nce incelenerek 12.09.2005 günlü, 05.866 sayılı kararıyla uygun bulunduğu ve sözü edilen maddenin dördüncü fıkrası uyarınca kesinleşmesi, üzerine bu kararın gönderildiği İzmir Valiliği'nce hukuka aykırı görülerek karar aleyhine anılan maddenin beşinci fıkrası uyarınca idari yargı yerine başvurulduğu anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlıkta uygulanacak Yasa kuralı, bakılmakta olan davayı yürütmeye, uyuşmazlığı çözmeye, davayı sona erdirmeye veya kararın dayanağını oluşturmaya yarayacak nitelikte bir düzenlemedir.

Anayasaya aykırılık sorununu doğuran durum, mülki idare amirinin 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca kesinleşen ve hukuka aykırı gördüğü büyükşehir belediye meclisi kararı aleyhine idari vesayet yetkisi

kapsamında idari yargı yerine başvurusu, başka bir anlatımla dava açmak yoluyla bu yetkiyi dolaylı şekilde kullanmasıdır.

İptali istenilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 14 üncü maddesinin beşinci fıkrasında: 'Mülkî idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargı mercilerine başvurabilir.' kuralı yer almaktadır.

Anayasasının İdarenin Bütünlüğü ve Kamu Tüzelkişiliği başlıklı 123 üncü maddesinde: 'İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.' kuralı, Mahalli İdarelerin düzenlediği 127 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında: 'Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.', beşinci fıkrasında ise: 'Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.' hükümleri bulunmaktadır.

Anayasanın 123 üncü maddesi idareyi, herhangi bir ayırım yapılmaksızın, en geniş anlamıyla, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olarak görmekte, kuruluş ve görevleriyle bütün olan idareyi ise, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandırmaktadır.

Anayasanın 127 nci maddesinin beşinci fıkrasında, idarenin bütünlüğü ilkesinin sağlanmasına yönelik olarak, merkezi idareye, mahalli idareler üzerinde, idari vesayet yetkisi tanınmakta, bu yetkinin, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amaçlarının gerçekleştirilmesi için öngörülmekte, bu hedefe ise, yasa koyucu tarafından esas ve usuller belirlenerek yasal düzenleme yapılarak erişilmesi gerekmektedir.

İdarenin bütünlüğü ilkesinin sağlanmasına yönelik olarak, merkezi idarece yerel yönetimler üzerinde Anayasa ile tanınan ve çerçevesi çizilen idari vesayet yetkisinin, 5216 sayılı Yasanın 14 üncü maddesinin beşinci fıkrası ile yalnızca hukuka, uygunluk denetimi şeklinde, yargı eliyle gerçekleştirilmesi yolunda getirilen düzenlemeyle idarenin bütünlüğü ilkesinin zayıflatıldığı, bu durumun ise Anayasanın 123 üncü ve 127 nci maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmaktadır.

Nitekim, idari vesayet yönünden benzer bir düzenleme içeren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 15 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları, yukarıda içeriği yer alan gerekçeyle Anayasa Mahkemesi'nin 18.01.2007 günlü, E:2005/32, K:2007/3 sayılı kararı ile Anayasanın 123 üncü ve 127 nci maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, görülmekte olan dava nedeniyle uygulanmakta olan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 14 üncü maddesinin beşinci fıkrası Anayasanın 123 üncü ve 127 nci maddelerine aykırı olduğu görüldüğünden iptali için, Anayasanın 152 nci maddesi ile 2949 sayılı Yasanın 28 inci maddesi uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dava dosyası içeriğinden konu ile ilgili görülen belgelerin onaylı örneklerinin

Esas Sayısı : 2008/28

Karar Sayısı : 2010/30

bu kararlar birlikte anılan Mahkemeye gönderilmesine, öncelikle iptali istenilen Yasa hükmünün yürürlüğünün durdurulmasının istenilmesine, uyuşmazlığın esasının Anayasa Mahkemesince bu konuda verilecek karardan sonra incelenmesine 12.03.2008 günü oyçokluğuyla karar verildi."